צו דער עפענונג פון דער **איד. פאלקס שול** 285 סט. דזשאנס עוועניו **אויסשטעלונג פון לערן-מכשירים** זונטאג און מאנטאג, אוגוסט 31 און סעפטעמבער 1
פון 10 ביז 12 און פון 3 ביז 8, אלע איינגעלאדן

זון אויפגאנג — 5.37.
זון אונטערגאנג — 7.20.

אידישן וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנארע עטאבליירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

וועטער: מייל־ווייז וואלקנדיק און קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 173. Winnipeg, Friday Aug. 28, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג פרייטאג ה׳ אלול, תר״ץ.

ווייצמאן זאגט זיך אפ פון אידן-שטאט

זאגט אז ארץ-ישראל מוז ווערן א צווייי-נאציאנאלער שטאט פון אידן און אראבער. — דערקלערונג רופט ארויס א טומל אויף זיצונג פון אקציאנס קאמיטעט און מזרחים סטראשען מיט רעזיגנאציע

קאנגרעס וועט ניט פאררופן ווערן דאס יאר

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

בערלין, אווג. 28 (איטא) — אין א רעדע ביים אקציאנס קאמיטעט, באצווקעט צו מאכן א וועג פאר צוואמענ־ריידזיך מיט די אראבער און מיט דער ברטישער רעגירונג, האט דר. ווייצמאן פאראורזאכט א סענסאציע, ווען ער האט צום ערשטן מאל, ריידנדיק וועגן ארץ־ישראל, באנוצט דעם אויסדרוק "צווייי־נאציאנאלער שטאט", און אפשאנדיק זיך פון׳ם נעדאנק פון א ריין־אידישער מלוכה.

דר. ווייצמאן האט געזאגט: "מיר מוזן איינשטימען מיט דעם, אז ארץ־ישראל זאל ווערן א צווייי־נאציאנאלער שטאט. עס איז אוממעגלאך מער צו ריידן וועגן א אידן־שטאט, ווי מיר האבן געזאגט ווען די וועלט איז געווען פארווייקלט אין דער גרויסער מלחמה. אונזער איצטיקער לאזונג מוז זיין — פרידלאכע מיטארבעטערשאפט."

דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע האט ווייטער דערקלערט: "מיר מוזן ענדערן אונזער נאנצן בליק אויף דער זאך: רעכענענדיק זיך מיט דער ווירקלאכקייט . . . מיר מוזן, צווישן אנ־דערע, געדענקען, אז מיר קאנען ניט ארויסטרייבן די אראבער פון ארץ־ישראל און אז צוויי פעלקער מוזן לעבן אינ׳ם לאנד זייט ביי זייט".

דר. ווייצמאן האט דערציילט דעם אק־ציאנס קאמיטעט, אז די ציוניסטן האבן איצט איבערגעגעבן א מעמאראנדום ווע־גן ביי דער אוונט סעסיע, מיט אלע איינ־צעלהייטן, צו דער ברטישער רעגירונג.

ווייצמאנס דערקלערונג רופט ארויס קריזיס

בערלין, אווג. 28 (איטא).— א קריזיס איז ארויסגערופן געווארן היינט אויף דער זיצונג פון׳ם אקציאנס קאמיטעט, צוליב ווייצמאנס דערקלערונג, אז די ציר־ניסטן מוזן זיך אפזאגן פון׳ם נעדאנק פון א אידישער מלוכה.

אויף היינטיקער נאכמיטאגדיקער זי־צונג האבן די מזרחים אפיציעל דער־קלערט, אז זיי קאנען מער ניט טיילן די פארא־נטווארטלאכקייט און פארבלייבן אין אן עקזעקוטיווע, וועלכע שטיצט אזא פאליטיק, און זיי האבן דערפאר באשלאס טען צוריקצוציען זייערע מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע.

די שטורעדיקע סענטימענטן וואס זיינען אויסגעדריקט געווארן ביי דער זי־צונג קאנען דר. ווייצמאנס דערקלערונג, האבן געזאוואונגען איבערצורייסן די זי־צונג אויף עטלאכע שעה, צו געבן דער עקזעקוטיווע א געלעגנהייט צו באראטן די אנפאלגר און צורוהאלטן די מזרחים פון רעזיגנירן פון דער עקזעקוטיווע.

ווייצמאנס דערקלערונג רופט ארויס קריזיס

בערלין, אווג. 28 (איטא).— א קריזיס איז ארויסגערופן געווארן היינט אויף דער זיצונג פון׳ם אקציאנס קאמיטעט, צוליב ווייצמאנס דערקלערונג, אז די ציר־ניסטן מוזן זיך אפזאגן פון׳ם נעדאנק פון א אידישער מלוכה.

אויף היינטיקער נאכמיטאגדיקער זי־צונג האבן די מזרחים אפיציעל דער־קלערט, אז זיי קאנען מער ניט טיילן די פארא־נטווארטלאכקייט און פארבלייבן אין אן עקזעקוטיווע, וועלכע שטיצט אזא פאליטיק, און זיי האבן דערפאר באשלאס טען צוריקצוציען זייערע מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע.

די שטורעדיקע סענטימענטן וואס זיינען אויסגעדריקט געווארן ביי דער זי־צונג קאנען דר. ווייצמאנס דערקלערונג, האבן געזאוואונגען איבערצורייסן די זי־צונג אויף עטלאכע שעה, צו געבן דער עקזעקוטיווע א געלעגנהייט צו באראטן די אנפאלגר און צורוהאלטן די מזרחים פון רעזיגנירן פון דער עקזעקוטיווע.

ווייצמאנס דערקלערונג רופט ארויס קריזיס

בערלין, אווג. 28 (איטא).— א קריזיס איז ארויסגערופן געווארן היינט אויף דער זיצונג פון׳ם אקציאנס קאמיטעט, צוליב ווייצמאנס דערקלערונג, אז די ציר־ניסטן מוזן זיך אפזאגן פון׳ם נעדאנק פון א אידישער מלוכה.

אויף היינטיקער נאכמיטאגדיקער זי־צונג האבן די מזרחים אפיציעל דער־קלערט, אז זיי קאנען מער ניט טיילן די פארא־נטווארטלאכקייט און פארבלייבן אין אן עקזעקוטיווע, וועלכע שטיצט אזא פאליטיק, און זיי האבן דערפאר באשלאס טען צוריקצוציען זייערע מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע.

די שטורעדיקע סענטימענטן וואס זיינען אויסגעדריקט געווארן ביי דער זי־צונג קאנען דר. ווייצמאנס דערקלערונג, האבן געזאוואונגען איבערצורייסן די זי־צונג אויף עטלאכע שעה, צו געבן דער עקזעקוטיווע א געלעגנהייט צו באראטן די אנפאלגר און צורוהאלטן די מזרחים פון רעזיגנירן פון דער עקזעקוטיווע.

עס ווערט דערוואַרטעט, אז דר. ווייצ־מאן זאל מאכן ווייטערדיקע דערקלערונ־גען ביי דער אוונט סעסיע, מיט אלע איינ־אים וועט אפשר געלינגען אויסצומיידן דעם דראָענדיקן קריזיס צו דער צופרי־דענהייט פון די מזרחים. די אוונט סע־סיע, ווערט דערוואַרטעט, וועט זיך פאר־ציען א נאנצע נאכט. דיסקוטירנדיק די רעזאלוציעס.

קאָנגרעס וועט ניט פאררופן ווערן דאס יאר

בערלין, אווג. 28 (איטא).— דער ציוניסטישער קאָנגרעס וועט ניט פאר־רופן ווערן דאס יאר, לויט א באשלוס פון דער פאליטישער קאמיסיע, פארגע־שלאגן היינט פאר דער גוטהייסונג פון׳ם אקציאנס קאמיטעט.

די עקזעקוטיווע ווערט אבער, לויט דעם דאזיקן באשלוס, באפולמעכטיקט צו פאררופן אַן עקסטראָ־אָרדינאַרן קאָנ־גרעס, אין פאל פון וועלכן ס׳איז וויכטיקן באשלוס פון דער ברטישער רעגירונג, וואס זאל שטארק באווירקן די ציוניסטי־שע באוועגונג.

—(::)—

מעיאר וועב וויל א מיליאן ברי־טישע אימיגראנטן א יאר

וואס קאנאדע פארלאנגט פון ענגלאנד איז א מיליאן אימיגראנטן א יאר, וואס זאלן מיט זיך ברייננען ברטישן קאפי־טאל, — האט מעיאר וועב דערקלערט ביים לאנטשעאן לכבוד די ברטישע דאקטוירים, אין פארט נערי האטעל, נעכטן.

אין קאנאדע האט ער געזאגט, איז דא פלאץ פאר 200 מיליאן מענשן פון ברי־טישן אפשטאם. אוז קאנאדע נויטיקט זיך אין מענשן און מענשן פון ברטישן אפשטאם, צו העלפן אנטוויקלען די נאר־טרלאכע רייכטומער פון לאנד.

ארבעט. פארלאנגען קירצערע שעה׳ן און ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג

אטאוואַ, אווג. 29. — די ארבעטסלאָ־זיקייט פראגע מוז גלייזיט ווערן דורך קירצערע ארבעטס שעה׳ן און דורך אר־בעטסלאזיקייט פארזיכערונג, דערקלערט טאם מור, פרעזידענט פון קאנאדער טריידס און לייבאר קאָנגרעס, אין זיין "לייבאר דעי מעסעדזש".

אין אנקלאנג מיט דער פארשפרייטונג פון׳ם נעברויך פון מאשינען, וואס שטוי־סען ארויס ארבעטער, זאגט ער אין זיין "מעסעדזש", דארפן פארקירצט ווערן די ארבעטס שעה׳ן. די וואס ווערן פארט אויסגעשטויסן פון זייער ארבעט, דארפן אויפגעהאלטן ווערן דורך א סיסטעם פון פארזיכערונג.

מר. מור דריקט ווייטער אויס זיין צו־ברוי אין דעמאקראטישע אינסטיטוציעס, אז דערקלערט, אז ווי די צייט זאל איצט ניט זיין שלעכט, האָפט ער, אז אין אלע לענדער, וואו עס הערשן דעמאקראטישע רעזשימען, וועלן די פעלקער באזיגן אלע שווערקייטן דורך קאנסטיטוציאנעלע מיטלען.

ער ציינט ווייטער אָן, אז אין קאנאדע הונגערן מענשן ארום עלעוואטאָרן וואס ווערן געשפארט פון תבואה, און עס פרי־רען מענשן אין ווינטער, ווען מיינערס גייען ארום אָן ארבעט. די ארבעטער שאפט, זאגט ער, דארף באקאמען אזא צושטאנד אין זוכן פאר דעם די שטיצע פון אלע בירגער.

בוענאס איירעס, ארגענטינעס הויפ־שטאָט, גרייט זיך צו אן אויפשטאנד

בוענאס איירעס, ארגענטינע, אווג. 29.— די ארגענטינישע הויפט שטאט איז געווען באוואפנט לעצטע נאכט, דער־וואַרטענדיק א רעוואלוציאָנערן אויסברוך קעגן דער רעגירונג פון פרעזידענט היפא־ליטא איריגאיען, וועלכער איז פאר די לעצטע פערציק יאר געווען א מעכטיקע פיגור אינ׳ם פאליטישן לעבן פון׳ם לאנד און איז צום צווייטן מאל פרעזידענט פון דער רעפובליק.

די צייטונג לא קריטיקא דערציילט, אז יוסטיץ מיניסטער דע לא קאמפא האט געוואָרנט דעם פרעזידענט, אז א מיליטע־רישער אויפשטאנד קאן אויסברעכן צו יעדער מינוט. דער פרעזידענט זאל דע־רויף האבן געענטפערט, אז ער ריכט זיך ניט אויף קיין אויפשטאנד קענן דער מלו־כה, נאר ער דערוואַרטעט אן איבערפאל קענן זיך אליין.

א דערפאלגרייכער מיליטערישער אויפ־שטאנד איז ערשט דורכגעפירט געווארן אין פערו, וואו עס הערשט אויצט א מיליט־טערישע דיקטאטור. דער געוועזענער פרעזידענט, אוגוסטא ב. לעגוויא, איז אנטלאפן אויף א קריגס־שיף. דער פלאט איז נאך דערווייל ניט צוגעשטאנען צו דער נייער רעגירונג.

—(::)—

התונה פון רבי הורוויצעס זון אין מ. קאלעפס טאכטער ווערט געפייערט דעם זונטאג

די התונה פון שניאור־זלמן הורוויץ, זון פון רבי און רבי׳צן הורוויץ, און שיינדל, טאכטער פון מר. און מרס. מאיר קאלאף, ווערט געפייערט דעם זונ־טאג, אווג. 31טן. די חופה צערעמאניע וועט דורכגעפירט ווערן אין דער היים פון דער כלה׳ס עלטערן, 393 קאלערזש עוועניו, 4 אזייגער נ. מ., און די אויפ־נאמע פאר די נעסט און דער טאנץ — אין דער גרויסער תלמוד תורה, קאר. טשארלס און פלארא, 8 אווגט.

מר. אהרן הורוויץ, דער זון פון רבי יצחק אלחנן, אין ניו־יארק, איז איינער פון די געסט וואס איז געקומען צו דער התונה פון זיין ברודער. באלד נאך דער התונה פארט ער אפ צוריק פארצוזעצן זיין שטודיום.

דריי טוטלאכע עקסידענטן אין וויניפעגער נאסן אין דריי טאג

די וויניפעגער נאסן הויבן אָן צו ווערן א געפאר. זיי נעמען אָן א כאראקטער פון טויט פאסטקעס סיי פאר קינדער און סיי פאר דערוואקסענע. דער אוטאָ־מאביל מלאך־המות לויערט אויף אלע ווינקלען און ער שפארט אָן אומעטום. אין פארלויף פון די לעצטע דריי טעג, דינ־סטאג, מיטוואך און דאנערשטאג, האט דער שטאלענער מלאך־המות אויף דער־לאך, פארניכטעט דריי מענשלאכע לע־לעבנס, ניט ארייגרעכענענדיק די צאל אפרוואנדרעטע אין פארשיידענע עקסי־דענטן כמעט יעדן טאג.

דינסטאג איז אידיס באַרנעט, דריי און א האלב יאר אלט, פון 618 וויק־טאר סטריט, מאמענטאל הערׄהרנ׳עט גע־וואָרן פון אן אוטאמאביל, נעטריבן פון דזשאזעף פולין, פון 29 הארט סטריט, ווען זי איז געלאפן איבער׳ן וועג אויף וויקטאר סטריט און סארדזשענט עוועניו.

אין דעם זעלבן טאג האט אן אוטאָ־מאביל אומגעוואָרפן משה־לייב רייז־בערג׳ן, 55 יאר אלט, און ער איז נעכטן געשטאָרבן פון א צעשמעטערטן מאך.

נעכטן איז קלייד ארר, זעקס יאר אלט, זון פון מר. און מרס. ארטור סי. ארר פון קיוואטין, אנט., מאמענטאל בערג׳ן, 55 יאר אלט, און ער איז נעכטן געשטאָרבן פון א צעשמעטערטן מאך.

נעכטן איז קלייד ארר, זעקס יאר אלט, זון פון מר. און מרס. ארטור סי. ארר פון קיוואטין, אנט., מאמענטאל בערג׳ן, 55 יאר אלט, און ער איז נעכטן געשטאָרבן פון א צעשמעטערטן מאך.

נעכטן איז קלייד ארר, זעקס יאר אלט, זון פון מר. און מרס. ארטור סי. ארר פון קיוואטין, אנט., מאמענטאל בערג׳ן, 55 יאר אלט, און ער איז נעכטן געשטאָרבן פון א צעשמעטערטן מאך.

נעכטן איז קלייד ארר, זעקס יאר אלט, זון פון מר. און מרס. ארטור סי. ארר פון קיוואטין, אנט., מאמענטאל בערג׳ן, 55 יאר אלט, און ער איז נעכטן

הויפט אנראָנאָם פון דזשאָינט ארעסטירט אין רוסלאנד

(ספעציעל פאר "דאס אידישע וואָרט")

בערלין, אווג. 29 (איטא).— דר. יוסף ראזען, אגראָ־דזשאָינט דירעקטאר אין סאוועטן פארבאנד, וועלכער געפינט זיך איצט אין בערלין, האט פאר דער "איי־טא" באשטעטיקט דעם באריכט וואס איז אהער נעכטן אָנגעקומען, אז געאָרג לו־באַרסקי, הויפט אנראָנאָם פון׳ם דזשאָינט, איז ארעסטירט געווארן אין רוסלאנד.

דר. ראזען, וועלכער־איז דא צו באראַ־טען זיך וועגן דזשאָינט ענינים מיט בער־נארד קאָהן, קאָן ניט דערקלערן די אור־זאכן פון לובארסקיס ארעסט. ער פארזיי־כערט אבער, אז דאס האט ניט קיין שום שייכות צו דער אגראָ־דזשאָינט טעטי־קייט, און אז ער דערוואַרט, אז לובאר־סקי וועט באלד באפרייט ווערן.

—(::)—

פאָטער פארברענט אין פארזוך צו רעטן זיינע קינדער פון שריפה

פענסגראוו, נ. דזש., אווג. 29. — דער פאָטער פון א פאמיליע איז פארברענט געווארן איף אש אין די מוטער איז שטארק צעברענט געווארן און א פארזוך צו רעטן זייערע זעקס אינגערע קינדער פון טויט, ניט וויסנדיק אז זייערע צוויי עלטערע קינדער האבן שוין זיי פריער גערעטעט פון זייער ברענענדיקער הויז.

אין דער צייט ווען סאלוואדאר מאר־טעל אין זיין פרוי האבן רייזיקירט מיט זייערע לעבנס אין א פארזוך צו רעטן זייערע קינדער האט זייער עלטערער זון אלבערט, 18 יאר אלט, ארויסגעוואָרפן די קינדער איינציקווייז, אין די ארעמס פון זיין ברודער אנטאני, פון׳ם צווייטן שטאק. אלבערט איז בלויז אפגעקומען מיט לייכטע ברענט־וואונדן, אבער זיין פאָטער איז שפעטער געפונען געווארן א טויטער אונטער די חורבות פון דער הויז.

מ׳וועט מער ניט קאָנען חתונה האָבן אין איילעניש אין בריטיש קאָלומביא

וואנקאָווער, ב. ק., אווג. 29.— אין בריטיש קאָלומביא וועלן פון דעם מאָנטאָג אָן פארלאָך מער ניט קאָנען, באלד ווי זיי דערקלערן זיך אין ליבע, ניין און אריינכאַפּן אָפּשטעלן א חופה, איידער די ליבע קילט אָפּ.

א נייער געזעץ גייט אריין אין קראפט אין דער פראָווינץ סעפּט. דעם 1טן, וואס ניט די פארלאָך די געלע־גענהייט חרטה צו האָבן איידער עס ווערט צו שפּעט. לויט דעם דאזיקן געזעץ קאָן די חופה צערעמאָניע ניט דורכגעפירט ווערן פ ר י ע ר ווי אכט טעג, נאָכדעם ווי דאָס פאָרל נעמט אריס. די הייראַט־דערלויבע־ניש. בלויז זאין פאָלן וואו פאר דעם פאָרל איז באזונדערס וויכטיק חתונה צו האָבן גלייך, קאָנען זיי קריגן פאר דעם א ספּעציעלע דערלויבעניש.

גייסלאָכע, מסדרי־קדושין, מוזן זיך פארערגיסטרירן, לויט דעם זעלבן געזעץ, צו האָבן דאָס רעכט דורכצופי־רען די חופה צערעמאָניעס.

פאָרן אָפּ אויף רייזע קיין ארץ-ישראל

פאָלנדע אידישע פאסאזשירן זיינען ארויסגעפאָרן פון דאנציג אווג. 26טן מיט דער שיף "קאסטטשקא" פון דער באלטיק אמעריקא ליין אין ווערט דער־ווערטעט אין ווינניפעג שעפּט. 8טן.

שלמה זילבערבלאט, צו ראָז ראזנ־פעלד; בערקא אין ראָז רובינשטיין, צו ב. רובינשטיין; דאָבע און הערי בילאָנ־סקי, צו לייזער בילאָנסקי; ל. פעמעל, צו מ. האָכמאן, לאָנגירט, מאנ.; חיה גראב, צו ס. שיינערבער.

די קליינע צאָל פאסאזשירן אויף דער שיף איז קאָנטש א פּועל־יוצא פון׳ם נייעם געזעץ, מען האָט דערווארטעט א פיל גרעסערע צאָל פאסאזשירן פון דער שיף.

לעמבערגער געריכט ציט צוריק טויט אור־טייל איבער קאָמוניסטן

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ווארשע, אווג. 29 (איטא).— דער גע־ריכט האָט בטל געמאַכט דעם אורטייל איבער די דריי יונגע אידישע קאָמוניסטן פון לעמבערג, וואָס זיינען פאראורטיילט געווארן צום טויט פאר זייערע קאָמונים־טישע טעטיקייטן. דער קריין געריכט איז דערביי אינסטרואירט געווארן צו רעווי־דירן זייערע אורטיילן.

די דריי קאָמוניסטן זיינען: ישראל חירש; שמואל יונגט, א קלענערער רעגיי־רונגס באאמטער, און נפתלי פּראָפּער.

—(::)—

אָנקומענדיקע אידישע אימיגראנטן

פאָלנדע אידישע פאסאזשירן זיינען ארויסגעפאָרן פון דאנציג אווג. 26טן מיט דער שיף "קאסטטשקא" פון דער באלטיק אמעריקא ליין אין ווערט דער־ווארטעט אין ווינניפעג שעפּט. 8טן.

שלמה זילבערבלאט, צו ראָז ראזנ־פעלד; בערקא אין ראָז רובינשטיין, צו ב. רובינשטיין; דאָבע און הערי בילאָנ־סקי, צו לייזער בילאָנסקי; ל. פעמעל, צו מ. האָכמאן, לאָנגירט, מאנ.; חיה גראב, צו ס. שיינערבער.

די קליינע צאָל פאסאזשירן אויף דער שיף איז קאָנטש א פּועל־יוצא פון׳ם נייעם געזעץ, מען האָט דערווארטעט א פיל גרעסערע צאָל פאסאזשירן פון דער שיף.

געסט רעטן זיך קוים מיט די לעבנס, ווען שריפה פארניכטעט האטעל אין מאניטאבער שטעטל

גלעדסטאָן, מאנ. אווג. 28. — 30 מענ־שען האָבן זיך קוים גערעטעט מיט זיי־ערע לעבנס, ווען א שריפה האָט פאר־ניכטעט דעם אלהאמבראַ האטעל דא לעצטע נאכט.

דאָס פייער איז אויסגעבראכן אינ׳ם הינטערשטן טייל פון דער געביידע און איז באמערקט געווארן ארום 11 אזייגער פון מר. קער, פארווארטער פון׳ם ביר פאראָר אינ׳ם האטעל. ער איז באלד אויעקגעלאפן איבער די קאָרידאָרן, אויפ־הויבנדיק אן אלארם. ביז ער איז דער־נאנגען צום דריטן שטאק, האָט זיך דאָס פייער אזוי פארשפּרייט, אז ער האָט זיך שוין געמוזט אראָפּלאָפן פון פענסטער מיט א רעטונגס־שטריק, וואָס האָט אים געברענט די הענט.

צום גליק האָבן אלע איינוואוינער פון האטעל, ארום 30 אין צאָל, זיך גערעטעט מיט די לעבנס א דאנק דער צייטמעסי־קער ווארנונג. איינציקע פון זיי האָבן אבער געמוזט שפּרינגען, אין זייערע נאכט קלייידער, פון די פענסטער, אדער אראָפּלאָזן זיך אויף די רעטונגס־שטרעק.

אין עטלאכע שעה צייט איז פון׳ם האטעל גארנישט פארבליבן, אויסער א בארג אש. דעם זעלבן גורל האָט אויך געטיילט ווילאָאמס נאראזש, וואָס האָט זיך געפונען ביים האטעל.

די פאָליציי איז חושד, אז די שריפה איז פון אן אונטערצינדערישן באראָק־טער. מיט א וואך צוריק איז א פארזוך געמאכט געווארן אונטצוצינדן די שול פון שטעטל, און אביסל פריער איז אן אנדער געביידע אין גלעדסטאָן אונטער־נעצונדן געווארן. דער חשד פאלט אויף א. לאָפּאלן איינוואוינער, און עס ווערט דערווארט אז די פאָליציי זאָל קירצלאך מאכן אן ארעסט.

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

פרייטאג, אווגוסט 29

רייכער א״י אוונט; איינאקטער, נעזאנג בינדער. 8.30 אוונט, אין ציון זאל. אויפזיכט הנוער העובד.

זונטאג, אווגוסט 31

"שאוער" פאר מיידל פון ב״י וואס האָט חתונה, וואנגשירט פון ליידים פון ב״י, 2.30 ביז 10 נ.מ.

אלנעם. פארזאמ. פון ליידים אקז. עדת־ישורון שול, 8.30 נ. מ., אין שול.

"סילווער טי" פון פאוואלאטשער רעד־ליף ביי מרס. ל. באראדקין, 400 מאנ׳ טען עוועי., 7 ביז 12 נ. מ.

אלנעם. פארזאמ. פון ליבערטי פרי לאאן, 11 פרי, אין פרייהייטס טעמפּל.

ערשטע פארזאמלונג פון סעזאן פון מו־טער־פאר. פון ת״ת, 8.30 אוו., אין ת״ת.

מאָנטאָג, סעפּטעמבער 1

"באדד מיטינג" פון כנסת ישראל סיס־טערהוד, 8.30 נ. מ., אין ת״ת.

מיטוואָך, סעפּטעמבער 3

וואלן ביי וופּ. טשאפּטער הרפה, 8.30 אוו., אין ציון זאל. מוזיקאלישע פראגראם

אלנעם. פארזאמ., באריכטן אין וואלן פון מוטער־פאראיין פון פּרינ־שול; א פאר ווערטער פון י. זיפּער (פּרינציפּאל), 8.30 אוונט, אין שול.

פארזאמ. פון בנות שלום. סאסייטי, 8.30 אוונט, אין שטייטמאן האל.

זונטאָג, סעפּטעמבער 7

"טעג־טאג" פון כנסת ישראל סיסטער.

היינטיקע "וואָנט-עדס"

זיינען צוליב טעכנישע טעמים ארייג־נעשטעלט געווארן אויף זייט 4, אנ־שטאט דער לעצטער זייט.

דעם זונטאג 10.30 פרי פון קווינס האל

צום בית עולם, צו שטעלן מצבות אויף די קברים פון די פארשטארבענע מיטגלידער

אנב - אורחא

זון מארק

אביסעלע דאקטאריע

צוערשט דארף איך איך מתרה זיין, אז לא דאקטאר אני, ולא בן דאקטאר, — ניט נאר בין איך ניט קיין "אמת׳ער" דאקטאר, וואס ווייס ווי צו הייל א קרענק, נאר אפילו ניט דאס וואס מען רופט ביי אונז "נאליציאנער דאקטאר", וואס האט מער צו טאן מיט הימלישע ענינים, ווי מיט ערדישע, און ווייס א קרייזק וועגן די לעצטע.

און באלד ווי איך בין ניט קיין שטי־קעל דאקטאר אפילו, וואלט איך, על־פי־ווישר, אינ׳ם ענין דאקטאריע ניט גע־דארפט מישן זיך, און ניט איבערשלאגן די פרנסה פון די אמת׳ע דאקטוירים. און ווען איך זאל אפילו יא רייזן וועגן דעם, מאגט איר זיך הערן מיך ווי דעם נעכטיקן טאג.

אבער פארט האב איך צוזאמענ־געשטעלט געוויסע מיינונגען וועגן דעם ענין דאקטאריע, — און באלד ווי איך הער איצט, אז דער בארימטער לאנדא־נער דאקטאר, דר. האטשיסאן, איז מיט מיר אין געוויסע היגזיכטן איינשטימיק, האב איך באשלאסן, אז איך מעג איצט זאגן אפאר ווערטער וועגן דעם ענין, ניט מורא האבנדיק אראפּפירן דעם עולם פון׳ם דרך־הישר.

* * *

דר. האטשיסאן, זע איך, איז מיט אונז איינשטימיק, אז יאנגדיק זיך צופיל נאך עזוגנט, פארלירט מען דאס ביסל געזונט וואס מען האט.

ווי מיינער א באקאנטער דאקטאר זאגט מיר, וואלט עס אפשר געווען גלייכ־כער, ווען דער ברייטער עולם וואלט גע־וואוסט ווייניקער פון דאקטאריע, ווי ער האט לעצטנס אנגעהויבן וויסן, א דאנק די פאפּולערע לעקציעס און ארטיקלען, — אפט פון דאקטוירים מיט א צווייי־פעלהאפטן וויסן אדער געוויסן . . .

מעגשן האבן מיט אמאל דערפילט, אז זיי האבן א מאגן, א הארץ, דרייזן אז״א. וו.—און פונקט וואו זיי ליגן און ווי זיי פונקציאָנירן.

האבן זיי אנגעהויבן אפט טאפּן מיט די ניט דערפארענע און ניט געוואשענע הענט די דאזיקע זייער וויכטיקע און איידעלע אָרגאנען, פון וואס עס קומט זיי ניט צו קיין געזונט.

* * *

אט ניט לאנג האט זיך דער עולם דער־וואוסט פון קאלאריעס, — און מענשן האבן אנגעהויבן פאקן אין זייערע מאגנס קאלאריעס, ביז צום צעפּלאצט ווערן.

היינט איז די מאסן־משוגעת וויטא־מינען. וועט מען וויטאמינען פון אונטער דער ערד אז מען פאקט זיי אינ׳ם הילפ־לאזן מאגן אריין.

דא קומען פארשיידענע זייטיקע משר־געת׳ן, אפצווייגונגען, אזוי צו זאגן: נאנ־צע וויינ שפּייזן, גראָז דיעטעס, מילך דיעטעס, אראנזש זאפט דיעטעס, און אזוי ווייטער.

. און מענשן שטראפן זיך מיט שפּייזן צו וועלכע זיי האבן ניט קיין נויגונג און קיין אפעטיט, און פארדארבן זייערע מאגנס און פארמארען זיך פון הונגער.

היינט וואו זיינען די אנדערע משר־געת׳ן — ווי זונען בערער, קאלטע בע־דער, וואסער הייזונג, און נאך און נאך.

און דא זיינען טויזנטער דאקטוירים, — אומוויסנדיקע אדער שווינדלער, — וואס האלטן איקאיין הצעז דעם עולם צו מאכן פון זיך א תל דורך אזעלכע משר־געת׳ן.

* * *

נו, זיכער זיינען קאלאריעס און וויטא־מינען זייער און זייער א וויכטיקער ענין. זיכער דארף א מענש אין זיין דיעטע איינשליסן אזעלכע וויכטיקע שפּייזן, ווי גאנצע קערנער, גרינסן און פרוכטן, מילך און אנדערע נארהאפטע שפּייזן.

אבער זייער וויכטיק איז אויך דאס פלעשעלע מעדיצין וואס דער דאקטאר שרייבט אויף צו נעמען צו צען טראָ־פּענס אויף א מאל.

ווען איר נעמט אבער און, אנשטאט צען טראָפּנס, טרינקט איר אויס דאס גאנצע פלעשעלע מיטאמאל, דאן זייט איר זיכער צו פארבייזן גלייך מיט שור־הבר און לויתן, — אדער מיט פייערדיקע ריטער, — ווי וואס איר האט פארדיינט... זונען־שטראל זייגען דער סאמע קוואל פון לעבן. קאלטע בעדער זיינען פאר גע־זונטע ענשן געווענט. טוט זיך אבער דער עולם א לאז נאך אט די זאכן ווי נאך מיניאטור־נאָלף, דאן האבן די קב־רות־לייט ניט וואס צו מורא האבן פאר קיין "סלעם" . . .

* * *

נו, ניט אלע דאקטוירים זיינען איינציק אין אט די פראגעס.

איך קאן זיך אויסקלייבן צו האלטן מיט די, וואס מיין שכל הישר דיקטירט מיר, אז זיי זיינען די ערלאכסטע און די גערעכטסטע.

האלט איך מיט די, וואס זאגן, ווי דר. האטשיסאן, אז מען דארף ניט לויפן נאך געזונט; ווייניקער טראכטן וועגן אט די אלע זאכן; גענוגן פון אלץ אין לעבן ניט איבערכאפּנדיק די מאס; עסן אלץ, אבער מעסיק און נאר ווען מען איז הונגעריק און ווען מען קאן אמבעסטן גענוגן פון׳ם עסן אין עס פארדייען, און בכלל פארלאזן זיך אין אזעלכע זאכן אויף דעם איינע־נעם געזונטן אינסטינקט.

די וואס האנדלען אנדערש, גלויב איך, זיינען ווארשיינלאכערע "קאסטאמערס" פון די קברות־לייט, ווי איך . . .